

Jak to vidím já

Pohádka o Habsburcích a rakousko-uherské monarchii

VRATISLAV KADLEC

Když jsem si přečetl článek pana Soudka „Co s Habsburky?“, myslím jsem zpočátku, že je míněn ironicky a zasmál jsem se zejména u věty, že „demokracii jsme se učili u Rakouska“. Pak mne ale napadlo, že jsem podobnou nehoráznost už někde četl a že byla myšlena vážně. Zalistoval jsem tedy ve svém archivu a našel jsem v pátečním magazínu Lidových novin z 28. 2. 2003 rozhovor vedený s Ottou Habsburským u příležitosti odhalení sochy Františka Josefa I. ve Františkových Lázních. Cituji:

[Otázka redaktora]

Co říkáte tomu, že v české historické literatuře a tisku Habsburkové mnohdy vystupují v negativním světle. Habsburkové byli těmi, kdo porazil Čechy na Bílé hoře a kdo stál za jejich germanizací, kdo...

[odpověď Otty Habsburského]

... ano. Kdyby vyhráli obránci Bílé hory, dnes by žádní Češi nebyli. Všichni by byli ve skutečnosti poněmčeni.

[otázka red.]

Jak to?

[odpověď O. H.]

Protože na straně těch, kteří prohráli, byli samí Němci. Češi byli na druhé straně. Ale pak to mělo trošku nešťastný průběh.

Myslel pan Otto Habsburský tím „nešťastným průběhem“ snad to, že jeho předek Ferdinand II. z pomsty za to, že ho čeští stavové nechťeli zvolit za českého krále, nechal po vyhrané bitvě na Bílé hoře popraviti 27 příslušníků šlechtického a městského stavu a zabavit jejich majetek, který pak rozdál cizincům? Kromě toho zavedl v Čechách němčinu jako úřední jazyk, čímž položil základ pro germanizaci českého národa.

V tomto úsilí pokračovali pak všichni jeho dědicové. Práv království českého nebylo šetřeno a dokonce i do české dvorské kanceláře byli dosazováni cizinci. Za Marie Terezie byla v roce 1749 česká dvorská kancelář dokonce zrušena. Jenom díky statečnosti a pevné vůli – především venkovského lidu – tento záměr ztroskotat a český národ si přes tři staletý útlak zachoval svou identitu a řeč.

Nemá smyslu polemizovat zde se všemi jednotlivostmi shora uvedeného článku. Kdo chce, může se poučit ze seriózních dějepisných knížek. O jednom tvrzení, které mě dojalo, bych se přece jenom zmínil podrobněji. Týká se „staříčkého mocnáře“ a jeho „demokratičnosti“, jakož i jeho snahy o „vyrovnání“ s Čechy. Je tím snad míněno, že během 67 letého panování nenašel tento hodný pán čas, aby se nechal korunovat českým králem, a tudíž nosil a uváděl tento titul neprávem? Dále je známo, a to nejenom ze Švejka, že „staříčkový mocnář“ byl senilní a jako takový *byl ochoten podepsat vše, co se mu předložilo*.

Podobně jako pan Soudek jsem se i já narodil za první republiky a o jím opěvovaném mocnářství jsem nejenom slyšel vyprávět, ale zažil důsledky jeho působení ve vlastní rodině. Jsem totiž pravý Čechoslovák – otec byl Čech a matka Slovenka – narozený v Košicích. Mohu tedy z vlastní zkušenosti (bydleli jsme do r. 1939 v Košicích) referovat o poměrech v druhé části monarchie, tj. v Uhersku. Slováci neměli totiž nikdy vlastní stát a nebyli ani považováni za národ, ba dokonce ani ne za lidi. Heslo, které nám po mnichovské dohodě psali na domy „Kasa nem étel és Slovák nem amber“ (Kaše není jídlo a Slovák není člověk) vzniklo za Rakouska-Uherska, kde v slovenském jazyce byla povolena jen obecná škola, vyšší školy byly jen maďarské. Úřední řečí byla výhradně maďarština a částečně němčina. Všichni moji slovenští strýčkové a tety dodělávali vyšší školy až za ČSR. Jestliže já něčeho lituji, tak to určitě není „zmizení velkého státu ve střední Evropě“, ale rozpad demokratické Československé republiky.

V roce 1939 jsme se museli – jako Češi, podle otce – přestěhovat do protektorátu – do Brna. Tam jsem po válce studoval na Masarykově univerzitě mimo jiné i historii. Proto také jsem před nedávnem náhodou četl knihu André Maurois: *Dějiny Francie*, která se mi teď hodí jako neutrální svědek a autorita k našemu tématu. Na str. 408 uvedené knihy Maurois píše o přípravách první světové války (1914-1918) následovně:

„Chtělo-li tedy Německo rozpoutat a vyhrát válku v Evropě, muselo to být z důvodu, který by zajímal Rakousko. Ra-

kousko-uherská vláda se však zajímala téměř výhradně o balkánské poměry a o útlak Slovanů v dvojité monarchii.“
(*André Maurois: Dějiny Francie, str. 408, nakl. Lidových novin, Praha 1994.*)

A aby bylo jasno, že snad netrpím nějakou fobií proti Rakušanům nebo Němcům (což v podstatě Habsburkové také jsou), uvádím, že od r. 1968 žiji v Německu, kam jsem uprchl před „sprátelenými armádami východního bloku“.

Redakci Universitas došlo

ECOTOX 2005 Advances and Trends in Ecotoxicology. Book of Abstracts. Brno, Czech Republic, September 5 – 7, 2005. Masaryk University Brno, 2005

Central European Journal of Canadian Studies. Volume 4 – 2004, Masaryk University Brno, 2005

Čtanka anglických textů. Karolína Stehlíková. MU Brno, 2005

Daniel Dvořák, Petr Hrouda: **Ježaté houby. Lošáky a korálovce.** Masarykova univerzita v Brně, 2005

ENVIROINFO Brno 2005. Jiří Hřebíček, Jaroslav Ráček (eds.). Part 1 and 2. Masaryk University. Brno, 2005

Geologické výzkumy na Moravě a ve Slezsku v roce 2004. Masarykova univerzita Brno, 2005

Musica viva in schola XIX. Ed. Petr Hala. Masarykova univerzita v Brně, 2005

Ročenka 2004. Ekonomicko-správní fakulta. Masarykova univerzita v Brně, 2005

Ročenka 2004. Lékařská fakulta MU. Fakultní nemocnice Brno, Interní hematologická klinika. Masarykova univerzita v Brně, 2005

Photosynthesis and Stress. Biophysical and Biochemical Methods in Photosynthesis Research Central-European Conference Brno, Sept. 15 – 16, 2005. Masaryk University Brno, 2005

43 Congress of the Czech Anatomical Society. Programme and Abstracts. September 4 – 7, 2005. Masarykova univerzita v Brně, 2005

Sborník příspěvků z teoretického semináře pořádaného Katedrou veřejné ekonomie ESF MU v Brně. Masarykova univerzita v Brně, 2005

11 Blue Danube Symposium on Heterocyclic Chemistry. Book of Abstracts. August 29 – September 1, 2005. Masaryk University in Brno, 2005

Ztracené kontexty. K souvztažnostem české a německy mluvící divadelní kultury v Čechách a na Moravě. Sborník referátů přednesených 18. října 1995 na konferenci českých a rakouských divadelních historiků. Uspořádali Bořivoj Srba a Jana Stárková. Masarykova univerzita v Brně, 2004